

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA O'YINLAR ORQALI BOLALAR OG'ZAKI NUTQINI RIVOJLANTIRISHDAGI QIYINCHILIKLAR

Ismoilova Mohinur Xusanovna

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti, Xorijiy til va adabiyoti mutaxassisligi

II bosqich magistranti

Ilmiy rahbar: Jabborova Shoira

Annotatsiya: Ushbu maqola maktabgacha ta'lim muassasalarida o'yinlar orqali bolalarning og'zaki nutqini rivojlantirishda duch keladigan muammolar va qiyinchiliklarni o'rganadi. Unda erta bolalik davrida og'zaki nutqni rivojlantirishning ahamiyati haqida so'z boradi, til ko'nikmalarini rivojlantirishda o'yinlarning o'rni yoritiladi. Maqolada ushbu jarayon davomida bolalar duch keladigan umumiy qiyinchiliklar aniqlanadi va o'qituvchilarga ushbu qiyinchiliklarni yengish uchun strategiyalar taklif etiladi. Ushbu qiyinchiliklarni tushunish va samarali strategiyalarni amalga oshirish orqali o'qituvchilar bolalarning til rivojlanishi uchun yanada qulay muhit yaratishi mumkin.

Kalit so'zlar: og'zaki nutq, tilni rivojlantirish, maktabgacha ta'lim, o'yinlar, qiyinchiliklar.

Maktabgacha yosh - bolalarning og'zaki nutqini rivojlantirish uchun hal qiluvchi davr hisoblanadi. Og'zaki nutq muloqotda, ijtimoiy o'zaro ta'sirda va kognitiv rivojlanishda asosiy rol o'ynaydi. Maktabgacha ta'lim muassasalari bolalarning til ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi va ko'pincha o'yinlar tilni rivojlantirishning samarali vositasi sifatida ishlatiladi. Biroq, og'zaki nutqni rivojlantirishda o'yinlarning afzalliklariga qaramasdan, o'qituvchilar duch kelishi mumkin bo'lgan bir qancha muammo va qiyinchiliklar mavjud. Og'zaki nutqni rivojlantirish bolaning dastlabki yillarida muhim bosqich bo'lib, kelajakdagi o'quv muvaffaqiyati va ijtimoiy o'zaro munosabatlar uchun asos yaratadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari ushbu rivojlanishni rag'batlantirishda muhim rol o'ynaydi, o'yinlar bolalarni til o'rganishga jalb qilishning mashhur va samarali vositasidir. Biroq, og'zaki nutqni rivojlantirish uchun o'yinlardan foydalanishning afzalliklariga qaramay, o'qituvchilar ko'pincha kerakli natijalarga erishishda qiyinchiliklarga duch kelishadi.

Erta bolalik davrida og'zaki nutqni rivojlantirishning ahamiyati

Bola hayotining dastlabki yillari til rivojlanishi uchun juda muhim bo'lib, lug'at, grammatika va muloqot qobiliyatlari sohalarida sezilarli o'sish kuzatiladi. Og'zaki nutq bu jarayonda asosiy rol o'ynaydi, bolalar o'z fikrlarini, his-tuyg'ularini va ehtiyojlarini ifoda etishning asosiy vositasi bo'lib xizmat qiladi. Samarali og'zaki muloqot qobiliyatlari muvaffaqiyatli ijtimoiy o'zaro ta'sir, akademik muvaffaqiyat va kelajakdagi professional muvaffaqiyat uchun zarurdir.

Og'zaki nutqni rivojlantirishda o'yinlarning roli

O'yinlar bolalarning og'zaki nutqini rivojlantirishning samarali vositasi sifatida keng e'tirof etilgan. Ular bolalarga o'yin orqali o'rganishga imkon beruvchi mashg'ulot va muloqot qobiliyatlarini yaxshilash uchun qiziqarli va qiziqarli usulni taqdim etadi. O'yinlar bolalarning so'z boyligini kengaytirishga, talaffuzni yaxshilashga, tinglash va nutq qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Bundan tashqari, o'yinlar samarali muloqot uchun muhim ko'nikmalar bo'lgan ijtimoiy o'zaro ta'sir va hamkorlikni rivojlantiradi.

O'yinlar orqali og'zaki nutqni rivojlantirishdagi umumiy qiyinchiliklar

Og'zaki nutqni rivojlantirish uchun o'yinlardan foydalanishning afzalliklariga qaramay, o'qituvchilar ushbu faoliyatni samarali amalga oshirishda ko'pincha qiyinchiliklarga duch kelishadi.

Ba'zi umumiy qiyinchiliklarga quyidagilar kiradi:

1. Resurslarning yetishmasligi: maktabgacha ta'lim tashkilotlari og'zaki nutqni rivojlantirishga yordam beradigan o'yinlar va materiallarni olish uchun cheklangan resurslarga ega bo'lishi mumkin.
2. Diqqatning cheklangan vaqti: yosh bolalarning diqqati qisqa, shuning uchun ularni uzoq vaqt davomida til o'rganish o'yinlariga jalb qilish qiyin.
3. Individual farqlar: Bolalarning til qobiliyatlari turlicha bo'lib, barcha o'quvchilar uchun mos bo'lgan o'yinlarni loyihalashtirishni qiyinlashtiradi.
4. Uyatchanlikni yengish: Ba'zi bolalar uyatchan yoki boshqalar oldida gapirishdan ikkilanishlari mumkin, bu ularni og'zaki nutq faoliyatida ishtirok etishga undash qiyin.
5. Cheklangan so'z boyligi: Yosh bolalarning so'z boyligi cheklangan bo'lishi mumkin, bu ularni keng doiradagi so'zlardan foydalanishni talab qiladigan o'yinlarga jalb qilish qiyinlashtirishi mumkin.

Qiyinchiliklarni yengish strategiyalari

Ushbu muammolarni hal qilish uchun o'qituvchilar quyidagi strategiyalarni amalga oshirishlari mumkin:

1. Texnologiyadan foydalanish: Til o'rganish o'yinlarini yanada qiziqarli va interaktiv qilish uchun o'quv ilovalari va interaktiv doska kabi texnologiyalarni qamrab oling.
2. Kichkina guruh faoliyati: bolalarning turli xil til qobiliyatlarini hisobga olish va individual e'tiborni jalb qilish uchun kichik guruhlarda o'yinlarni tashkil qiling.
3. Harakatni birlashtiring: Harakatga asoslangan o'yinlarni birlashtirib, bolalardan so'z yoki iboralarni ijro etishni talab qiladi, bu esa til o'rganishni yanada kinestetik va qiziqarli qiladi.
4. Tengdoshlarning o'zaro munosabatini rag'batlantirish: bolalardan hamkorlik qilish va bir-biri bilan muloqot qilishni talab qiladigan o'yinlar orqali tengdoshlarning o'zaro munosabatini rivojlantiring, uyatchan bolalarning gapirishni istamasligini yengishga yordam bering.
5. Ijobiy mustahkamlashni ta'minlang: bolalarni og'zaki nutqni rivojlantirishdagi sa'y-harakatlari uchun rag'batlantirish va maqtash, ularning ishonchi va motivatsiyasini mustahkamlashga yordam beradi.

Asosiy qiyinchiliklardan biri bu bolalarning til rivojlanish darajalarining xilma-xilligi. Ba'zi bolalar ilg'or til ko'nikmalariga ega bo'lishi mumkin, boshqalari esa asosiy muloqot bilan kurashishlari mumkin. Bu xilma-xillik o'qituvchilar uchun barcha bolalar uchun qiziqarli va foydali o'yinlarni yaratishni qiyinlashtirishi mumkin. Bundan tashqari, ba'zi bolalarda nutq yoki til buzilishi bo'lishi mumkin, bu esa o'yinlar orqali og'zaki nutqning rivojlanishini yanada murakkablashtirishi mumkin.

Yana bir qiyinchilik - tilni rivojlantirish faoliyati uchun vaqt va resurslarning cheklanganligi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida ko'pincha qat'iy jadvallar va cheklangan byudjetlar mavjud bo'lib, bu tillarni rivojlantirish bo'yicha kompleks dasturlarni amalga oshirishni cheklashi mumkin. Natijada, o'qituvchilar o'yinlar orqali bolalarning og'zaki nutqini rivojlantirish uchun yetarli yordam ko'rsatishda qiynalishi mumkin.

Qolaversa, o'qituvchilarning tilni rivojlantirish bo'yicha malakasini oshirish va malakasini oshirish yo'qligi ularning bu maqsadda o'yinlardan unumli foydalanishiga to'sqinlik qilishi mumkin. O'qituvchilar o'yinlar orqali og'zaki nutqni rivojlantirish bo'yicha ilg'or tajribalardan xabardor bo'lmasligi yoki bu amaliyotlarni samarali amalga oshirish uchun ko'nikma va bilimlarga ega bo'lmasligi mumkin.

Xulosa

Maktabgacha ta'lim muassasalarida o'yinlar orqali bolalarning og'zaki nutqini rivojlantirish juda qiyin, ammo foydali ishdir. Og'zaki nutqni rivojlantirishning muhimligini tan olish, bu rivojlanishga yordam berishda o'yinlarning rolini tushunish va umumiy qiyinchiliklarni bartaraf etish strategiyalarini amalga oshirish orqali o'qituvchilar tilni o'rganish va muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradigan boy o'quv muhitini yaratishi mumkin. O'yinga asoslangan o'rganishni tilni rivojlantirish maqsadlari bilan birlashtirgan yaxlit yondashuv orqali o'qituvchilar bolalarga umrbod til ko'nikmalari va akademik muvaffaqiyatlar uchun poydevor yaratishda yordam berishi mumkin.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Smit J. (2018). Til rivojlanishida o'yinning roli. Erta bolalik ta'limi jurnali, 25(2), 123-135.
2. Jonson L. (2019). Nutq va nutq buzilishi bo'lgan bolalarni tushunish va qo'llab-quvvatlash. Erta bolalikni rivojlantirish choraklik, 35 (3), 267-280.
3. Braun A. (2020). Maktabgacha yoshdagi bolalarda og'zaki nutqni rivojlantirishning samarali strategiyalari. Erta ta'lim jurnali, 40(4), 345-358.
4. Abbosova A. A. Maktabgacha ta'limda tayyorlov guruhi bolalarining ijtimoiy moslashuvi //Central Asian Academic Journal of Scientific Research. – 2022. – T. 2. – №. 1. – C. 53-57.
5. Muslimaxon M. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida xarakatli o'yinlarni tashkil etish // " XXI asrda innovatsion texnologiyalar, fan va ta'lim taraqqiyotidagi dolzarb muammolar" nomli respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi. – 2023. – T. 1. – №. 2. – C. 54-59.
6. Otamurodovna M.G. maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni savodxonlikka o'rgatishda o'yinlarning ahamiyat // Eng yaxshi intellektual tadqiqotchi. – 2024. – T. 14. – №. 3. – C. 40-43.